

Vzpomínka na profesora Dokládala

V tomto roce 30. září uplyne již deset let od úmrtí profesora MUDr. Milana Dokládala, CSc., dlouholetého pracovníka Anatomického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, redaktora *Scripta Medica* a častého dopisovatele *Universitas*.

Profesor Dokládal se narodil v Brně, kde také získal všechny stupně vzdělání, včetně vysokoškolského. Již od střední školy měl zájem o přírodní vědy a byl také jazykově velmi dobře vybaven: ovládal angličtinu, němčinu, ruštinu a francouzštinu. Po absolvování klasického gymnázia se přihlásil ke studiu na brněnské lékařské fakultě a ještě v průběhu studia medicíny navštěvoval také výuku antropologie na tehdejší antropologickém ústavu, který vedl profesor Vojtěch Suk. Titul doktora přírodních věd však neobdržel, neboť právě v době, kdy studia končil, byly doktorské tituly na vysokých školách zrušeny.

Po ukončení studia na lékařské fakultě nastoupil MUDr. Dokládal na anatomický ústav, tehdy vedený profesorem Karlem Žlábkem. Ten podporoval jeho zájem o antropologickou problematiku, a tak se dr. Dokládal mohl zabývat antropologickými a osteologickými studii. Ve výzkumné práci se věnoval zejména problematice růstu a vývoje mládeže (především romské), tělesným vlastnostem dospělého obyvatelstva českých zemí, dentální antropologii a osteologii a využití získaných morfologických poznatků pro kliniku. Sepsal řadu publikací z dějin české i evropské anatomie, antropologie a medicíny. Mezi jeho nejvýznamnější práce patří monografie *Morfologie spálených kostí. Význam pro identifikaci osob*. Obdržel za ni v roce 2000 Cenu rektora Masarykovy univerzity za vynikající tvůrčí čin. Byl rovněž soudním znalcem

pro obor zdravotnictví, pracoval jako specialista na identifikaci osob.

V roce 1952 se stal tajemníkem Antropologické společnosti a v dalším roce vydavatelem *Zpravodaje Antropologické společnosti*; v této funkci setrval 45 let. Habilitován byl v r. 1970 a v témže roce byl pověřen vedením redakce vědeckého časopisu lékařské fakulty *Scripta Medica* a monografické řady *Acta Facultatis Medicae Universitatis Brunensis*. Oběma těmito funkcím se věnoval více než třicet let.

Profesor Dokládal přednášel jako hostující profesor na Sorbonně ve Francii, v Polsku, Německu, Rakousku, USA, Austrálii a v Jižní Africe. I na těchto cestách se intenzivně zajímal o anatomii a antropologii. Výsledkem všech jeho aktivit bylo vydání první *Československé antropologické bibliografie* (1955 a 1969), která slouží jako zdroj literatury i dnešní generaci antropologů.

Na anatomickém ústavu kromě vědecké práce prošel prakticky všemi učitelskými funkcemi: asistent, odborný asistent, docent, zástupce přednosty ústavu, profesor (1990). Přednášel a vedl praktická a pitevní cvičení z normální a topografické anatomie pro všeobecné lékařství, od roku 1971 převzal vedení výuky na stomatologickém směru, později vyučoval i anatomii pro zahraniční studenty. Pro studenty stomatologie napsal čtyřdílné skriptum systematické anatomie a v roce 1986 se podílel na sepsání celostátní učebnice topografické anatomie pro stomatology, účastnil se rovněž překladu třídílného *Atlasu anatomie člověka* profesora Sinělnikova z ruštiny do češtiny. Několik let přednášel antropologii pro posluchače archeologie a etnografie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a pro posluchače biologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě.

V mladších letech byl výkonným sportovcem, zajímal se zejména o sjezdové

lyžování a turistiku. Je o něm například známo, že v roce 1967 přešel se skupinou vysokohorských turistů hlavní hřeben Kavkazu z Evropy do Asie. Profesor Dokládál byl dobrým společníkem, neváhal si dělat legraci i sám ze sebe, například ze své chuti k jídlu. Dokázal poutavě vyprávět historiky ze svých domácích i zahraničních cest a pamětníci vědí, že sám byl v mnohých případech iniciátorem na první pohled až neskutečně vypadajících událostí.

Přes své těžké onemocnění se do posledních dnů zajímal o dění na anatomickém ústavu i v Antropologické společnosti, byl vždy zvědavý na novinky a události z pracoviště, fakulty i Masarykovy univerzity; o těch jsme mu při našich návštěvách u něho doma nebo později v nemocnici museli podrobně vyprávět.

Svou vědeckou i pedagogickou práci se profesor Dokládál nesmazatelně zapsal do historie brněnské anatomie i české antropologie. Vykonal rovněž mnoho záslužné práce pro rozvoj akademického života na naší *alma mater*; ta by neměla být zapomenuta.

L. Horáčková, L. Vargová, P. Dubový

Doc. MUDr. Václav Kulhánek, CSc. (28. 7. 1929 – 20. 10. 1979)

Letos si připomínáme 85 let od narození a také 35 let od úmrtí doc. Václava Kulhána z dnešního Biochemického ústavu LF MU.

Doc. Kulhánek promoval na Masarykově univerzitě v roce 1953. Po čtyřech letech krátkodobých zaměstnání v Bruntále a Olomouci přichází v roce 1957 do Brna, do Výzkumného ústavu traumatologického (tj. Úrazové nemocnice), kde se později stává vedoucím tamních laboratoří.

Vztah k laboratorní medicíně si vytvořil již za svého působení v Olomouci, kde byl vedoucím laboratoře krajské transfúzní stanice. Tam také úspěšně složil dvě atestace v klinické biochemii.

Příchod doc. Kulhána do Biochemického ústavu LF v říjnu 1965 byl pro ústav velmi šťastným řešením, jak pokrýt místo uvolněné úmrtím doc. Ševely (v březnu t. r.). Doc. Kulhánek byl zprvu ustanoven odborným asistentem a ve stejném roce se habilitoval. Jmenován a ustanoven docentem byl až v únoru 1967.

Hlavním zaměřením činnosti laboratoře (doc. Ševely a později tedy doc. Kulhána) byla enzymologie. V rámci výchovy „dorostu“ ústavu jsem byl určen pro tuto práci (1963). Z mého pohledu to byla velmi dobrá volba.

Mezi prací mých učitelů – doc. Ševely a doc. Kulhána – byl však obrovský rozdíl a nebylo pro mne zpočátku snadné se novým poměrům přizpůsobit. Zatímco doc. Ševela pracoval rovnoměrně (a dle mé nomenklatury byl „systematik“), doc. Kulhánek pracoval v jakýchsi tvůrčích „pulzech“, které mnohdy stejně neočekávaně začínaly, končily a opět pokračovaly. Důsledkem také bývalo, že často bylo nalezeno – a bohužel také ihned zapomenuto – téměř optimální řešení daného problému.

Práce se tak mnohdy nehýbala z místa. Sešit a tužka v mých rukou mohly pomoci jen zčásti. Nezbyvalo, než třeba týden opakovat pravděpodobně reakce v různých obměnách vstupujících látek i jejich vzájemných koncentrací. To býval můj úkol. Zdánlivě poněkud smutný – než jsem si uvědomil, že ty „omyly“ jsou vlastně vynikající školou.

Hledalo se většinou vhodné prostředí, použitelné pro nové metody stanovení, a to nejen enzymů. Byla to příprava na pozdější průmyslovou výrobu souprav chemikálií (Bio-LA-Test, viz dále), kdy bylo mnohdy